

IGAZMONDÓ CSŰR ISTÓK

Százesztendős öreg könyvben olvastam ezt a történetet, amit most el akarok mondani. Apafi Mihály erdélyi fejedelemről szól, akiről azt mondja az írás, hogy nagyon jókedvű ember volt, mikor haragos nem volt. Akkor volt pedig őkegyelme haragos, ha az ország dolgát kellett intézni.

- Nehéz nekem a korona - szokta mondogatni -, nem hordhatom mindig a fejemen.

No de azért nem maradt gazdátlan a fejedelmi süveg. Ha Apafi Mihály nehezelte, bezzeg nem nehezelte a felesége, Bornemissza Anna. Nem volt az országnak olyan dolga, amibe a fejedelemasszony bele nem értett volna magát. Ő kezelte az ország pénzét, ő egyezkedett törökkel, némettel - ilyen csúnya világ volt akkor -, ő mondta meg, melyik követtől mit üzenjen az idegen királyoknak a fejedelem. De még az országgyűlésen is akárhányszor megmosta az erdélyi nemesurak fejét:

- Haszontalan dibdáb népek vagytok, ti erdélyi urak. Bor, vadászat az egész életetek. A cigány-hideg lel benneteket a komoly munkától.

Zúgtak, morogtak is az urak eleget, hogy így az asszonykirály, amúgy az asszonykirály, de hangosan szólni senki se mert. Egy szegény székely favágó volt az, aki utoljára megmondta az igazságot a fejedelemnek, fejedelemasszonynak.

Úgy esett az, hogy egyszer vadászat közben eltévedt Apafi Mihály a bodolai erdőben. Mentől tovább keresgélte az utat, annál jobban belekeveredett a rengetegbe. Ahogy tévelyeg előre-hátra, egyszer csak fejszecsattogást hall valahol a környéken. A hang után hamarosan odatalált, egy kis termetű székely ember birkózott ott egy korhadt bükkfával.

- Jó napot adjon isten, te szegény ember - köszöntött rá a fejedelem -, no, mire végzed?

- Fogadj isten, vadász úr - felelt rá a favágó -, evvel a fával vesződöm, ni, de nagyon életlen a fejszém.

- No, hát csak hagyd ott, szegény ember, jobb munkát adok én neked. Nagyon elbódorogtam itt a rengetegben, nem tudok belőle kitalálni. Vezess el az útra, adok a fáradságodért egy máriás húszast.

- Angyal szól belőled, vadász úr - örvendezett a szegény ember. - Hanem akkor szedhetjük ám a lábunkat, mert nem macskaugrás ide a bodolai út.

Ahogy mennek, mendegélnek a terebélyes bükkfák húsében, egyszer csak előhúz a fejedelem a vadásztarisznyájából egy kristálykulacsot, s kortyant belőle egy hosszast. Megkínálta a szegény embert is, aki ugyancsak megnyalogatta száját a finom magyarádi borocska után.

- No, még ilyet se kóstoltam életemben. Ugyan, vadász úr, illendően megkövetem, kiféle ember kegyelmed voltaképpen?

- Udvari vadász vagyok Apafi fejedelemnél.

- Tudom, tudom, mindjárt kiláttam az ábrázatodból, hogy valami olyasféle az úr. Aztán legalább meg van-e elégedve a szolgálatával?

- Én csak megvolnék - mondja a fejedelem -, s azt hiszem, a fejedelem is meg van elégedve az enyémmel. Nem olyan rossz ember ám az, mint ahogy mondják - tette hozzá mosolyogva.

- Dehogyan rossz, dehogyan - bizonyította a szegény ember -, nem teremtett annál jobb szívű urat az isten, csak az a sárkány felesége ne volna.

- Micsoda? A fejedelemasszonyról beszélsz? - hüledezett Apafi.

- De arról ám, arról a minden lében kanálról. Ő hordja a koronát a jámbor jó ura helyett. Hát illik az, hát való az ilyen munka asszonyszemélynek? Attól az áldott fejedelemtől úgy élnék, mint hal a vízben, ha a fejedelemasszony nem sanyargatna bennünket a nagy adókkal. Dejszen majd megmutatnám én, ki az úr a háznál, csak én volnék a fejedelem!

Közben kiértek a bodolai útra, oda is látszott már a bodolai vár karcsú tornya.

- No, most már hazatalálok - búcsúzott Apafi -, köszönöm a szívességedet, szegény ember. Mi is a becsületes neved, hogy megemlegethesselek róla?

- Csűr Istóknak hívnak - mondta a favágó -, itt lakom az erdőszélen. Nézzen be az úr hozzám, ha erre jár még valamikor, majd elbeszélgetünk.

Mikor hazaért a fejedelem, nagyon rossz kedvben találta a feleségét.

Adóért jöttek a török követek, azért csattogott-pattogott Anna asszony.

- Sose láttam ilyen uralkodót, mint te vagy, még a csizmád is elviszi a török, el is vitte volna régen, ha éntőlem nem tartana.

- Csend legyen, asszony - ütött az asztalra Apafi -, mától fogva a te neved: hallgass! Én vagyok az úr a háznál, ahogy Csűr Istók mondta.

A fejedelemasszony elnevette magát.

- Hát ez a Csűr Istók miféle istenteremtése megint?

- Favágó itt az erdőszélen. Az csak az okos ember, igaz ember.

Másnap reggel már küldte érte Anna királyné az udvari hajdúkat. Se eleven, se holt nem volt szegény jámbor, mikor bevitték a királyné elé a nagy oszlopos szobába.

- No, Csűr Istók - kiáltott rá a fejedelemasszony -, hát te vagy az a híres okos ember, igaz ember? Hát mit mondtál te énrólam tegnap a bodolai erdőben?

- Mondtam, amit mondtam - nyögött a székely -, utóvégre igazmondás nem emberszólás.

- Hát az igazság lesz-e, ha én most azt mondom a hajdúknak, hogy kenegessenek meg mogyorófa pálcával?

- Jaj, királyném - vakarta tarkóját Csűr Istók -, neked igazságod lesz, de nekem is igazságom lesz, ha elagyabulálom azt a nagy mihaszna vadászt, aki úgy beárult előtted. Olyan ügyefogyott ábrázata volt neki, mintha háromig se tudna olvasni.

Erre lépett ki Apafi Mihály a nagy szárnyas ablak bíborfüggönye mögül. A fejedelemasszony kacagva fordult hozzá:

- No, fejedelem uram, nekünk ugyan megadták! Mégiscsak okos ember, igaz ember ez a Csűr Istók. Meg is tesszük udvari favágónak.

Meg is tették, s Igazmondó Csűr Istók halálig híven szolgálta fejedelmét, fejedelemasszonyát.